

Уманський національний
університет садівництва

Факультет економіки і
підприємництва

Кафедра економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Екологічна економіка»

Рівень вищої освіти:	<u>третій (доктор філософії)</u>
Спеціальність:	<u>051 Економіка</u>
Освітня програма:	<u>Економіка</u>
Семестр:	<u>1</u>
Курс (рік навчання)	<u>2</u>
Форма навчання:	<u>денна</u>
Кількість кредитів ЄКТС:	<u>4</u>
Мова викладання:	<u>українська</u>
Обов'язкова/вибіркова:	<u>обов'язкова</u>

Лектор курсу	Людмила Смолій
Профайл лектора	https://ket.udau.edu.ua/ua/pro-kafedru/vikladachi-ta-spivrobotniki/smolij-lyudmila-vasilivna.html
Контактна інформація лектора (e-mail)	lsmolij@udau.edu.ua
Сторінка курсу в MOODLE	https://moodle.udau.edu.ua/enrol/index.php?id=1342

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Мета курсу	набуття здобувачами знань і навичок, формування в них екологічно орієнтованого світогляду, що створює необхідні передумови для прийняття рішень і здійснення господарської діяльності згідно з принципами сталого розвитку.
Завдання курсу	<ul style="list-style-type: none"> ➤ визначення існуючих взаємозв'язків між вимогами соціально-економічного розвитку, станом навколишнього середовища й умовами життєдіяльності людей; вивчення економічних аспектів взаємодії суспільства і природи; ➤ визначення економічної цінності компонентів навколишнього природного середовища і включення еколого-економічних оцінок у систему економічних розрахунків; ➤ розробка методичного інструментарію для економічного обґрунтування оптимальних напрямів соціально-економічного розвитку, що найбільшою мірою відповідають поєднанню економічних та екологічних цілей; ➤ пошук шляхів підвищення еколого-економічної ефективності національної економіки та її основних підрозділів.
Компетентності	<ul style="list-style-type: none"> ➤ здатність до визначення існуючих взаємозв'язків між вимогами соціально-економічного розвитку і станом навколишнього середовища, включення екологоекономічних оцінок в систему економічних розрахунків. ➤ здатність планувати і розробляти проекти у сфері екологічної економіки, здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення.
Програмні результати навчання	<ul style="list-style-type: none"> ➤ визначати існуючі взаємозв'язки між вимогами соціально-економічного розвитку і станом навколишнього середовища, володіти здатністю включати еколого-економічні оцінки в систему економічних розрахунків. ➤ планувати і розробляти проекти у сфері екологічної економіки, здійснювати їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення

СТРУКТУРА КУРСУ

Тема	Години (лекції / практичні (семінарські, лабораторні))	Зміст тем курсу	Завдання	Оціню- вання (балів)
Змістовий модуль 1				
Тема 1. Екологічна стабільність і концепція сталого розвитку	2/2	<p>Біосфера як сфера взаємодії суспільства та природи. Деякі закономірності та особливості такої взаємодії. Основні поняття екології, що мають базове значення в економіці природокористування. Учення В. І. Вернадського про біосферу та ноосферу як основа раціонального природокористування і охорони природи. Значення і роль екологічної економіки в умовах сучасного ринку і загострення екологічних проблем.</p> <p>Екологізація економіки. Концепція сталого розвитку як концепція існування людства в 21-му сторіччі. Пріоритетні напрямки економічної політики з позиції концепції сталого розвитку. Здобутки і потенціал України. Екологічна стабільність. Поняття екологічної стійкості. Індекс екологічної стійкості. Показники індексу екологічної стійкості. Основні напрямки досягнення екологічної стійкості.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного навчання в Moodle	6
Тема 2. Економічна система і довкілля: принципи взаємодії суспільства та природного середовища	2/4	<p>Взаємозв'язок економічних і екологічних проблем. Економічні моделі та оточуюче природне середовище. Концепція сталого економічного розвитку. Вимірювання внутрішнього валового продукту та довкілля.</p> <p>Концепції світового розвитку з урахуванням екологічних обмежень. Економічна цінність природного середовища. Ефективність природокористування. Типи економічного механізму природокористування. Зелена економіка.</p> <p>Екологічна політика: сутність і рівні. Принципи національної екологічної політики. Сталий розвиток: сутність, цілі, принципи та завдання сталого розвитку.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного навчання в Moodle	6
Тема 3. Правові засади раціонального природокористування	2/4	<p>Основи раціонального природокористування. Складові раціонального природокористування (планомірність, пропорційність, оптимальність).</p> <p>Еколого-безпечне природокористування і ринкові відносини. Основні елементи інфраструктури галузі природокористування. Дозволи на викиди та штрафи за їх перевищення. Адміністративне регулювання державою граничних норм шкідливих викидів у навколишнє середовище.</p> <p>Екологічне законодавство та правові засади регулювання природокористування</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного навчання в Moodle	6

		<p>в Україні. Структура екологічного законодавства. Система законодавства щодо охорони навколишнього природного середовища. Закон «Про охорону навколишнього природного середовища». Принципи охорони навколишнього природного середовища. Екологічні права та обов'язки громадян України. Елементи правової охорони навколишнього природного середовища. Кодекс України про надра. Сутність екологічного паспорту.</p> <p>Державне регулювання природоохоронної діяльності. Пряме та непряме регулювання. Компетенції Верховної Ради України, Кабінету Міністрів та місцевих органів влади у галузі охорони навколишнього природного середовища. Основні напрями державної політики в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки</p>		
Модульний контроль				6
Змістовий модуль 2				
Тема 4. Економічний механізм раціонального природокористування [Economic mechanism of rational nature management]*	2/4	<p>Поняття економічного механізму природокористування, його типи. Сучасні Проблеми формування економічного механізму природокористування і охорони довкілля. Платність природокористування. Фінансування природоохоронної діяльності. Економічний інструментарій: роль у системі товарно-грошових відносин. Податки, кредити, платежі, субсидії.</p> <p>Класифікація еколого-економічних інструментів за механізмом реалізації: адміністративний перерозподіл коштів, фінансові трансферти, вільні ринкові механізми перерозподілу коштів, сприяння на ринку. Класифікація еколого-економічних інструментів за природою впливу на економічні інтереси суб'єкта: інструменти, спрямовані на вилучення доходів та інструменти, спрямовані на збільшення доходу. Класифікація еколого-економічних інструментів за методичними підходами до встановлення ставок: емпіричні і розрахункові. Критерії розрахунку ставок еколого-економічних інструментів: фіскальні показники та еколого-економічні оцінки. Класифікація еколого-економічних інструментів за характером впливу на ключові групи економічних суб'єктів: забруднювач сплачує, споживач сплачує, все суспільство сплачує. Форми еколого-економічних інструментів: податкові інструменти, платежі (збори), мита, субсидії, дотації, гранти, премії, виплати, кредити, сприяння /обмеження на ринку, цінові механізми, страхові, прискорена амортизація, штрафи, екологічне страхування. Їх сутність, види, специфіка застосування.</p>	<p>Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle</p>	6

		Екологічне страхування як еколого-економічний інструмент та економічний механізм запобігання/пом'якшення наслідків екологічних катастроф. Завдання екологічного страхування та механізм його реалізації. Фонди економічного страхування.		
Тема 5. Екологізація економіки та ресурсно-екологічна безпека	2/4	Поняття екологізації економіки. Управління процесом екологізації. Екологічна складова збалансованого розвитку в сфері раціонального природокористування і охорони довкілля. Еколого-економічні проблеми використання природних ресурсів та охорони оточуючого людину природного середовища. Основні напрями раціонального природокористування. Проблеми використання та відновлення водних і земельних ресурсів, рослинного та тваринного світу, людських ресурсів. Ресурсно-екологічна безпека. Поняття екологічної безпеки. Екологічна безпека як елемент національної безпеки. Напрями забезпечення безпеки людини. Рівні забезпечення екологічної безпеки. Екологічна безпека як основа сталого розвитку. Принципи екологічної безпеки та їх значення для охорони довкілля. Стратегії управління екологічною безпекою	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	6
Тема 6. Концепція платного природокористування в Україні	2/2	Основи платного природокористування. Впровадження платного природокористування у світі і в Україні. Позитивні та негативні погляди на платне природокористування. Система платного природокористування в Україні. Компоненти системи платного природокористування. Система оплати за використання природних ресурсів. Система платежів за землю в Україні. Система зборів за надра в Україні. Система плати за водні ресурси в Україні. Система плати за лісові ресурси в Україні. Компоненти системи плати за тваринний світ в Україні. Компоненти системи плати за рослинний світ в Україні. Платежі за порушення природного середовища. Компоненти системи платежів за порушення природного середовища. Система платежів за забруднення атмосферного повітря. Система платежів за забруднення водних ресурсів. Система платежів за розміщення відходів.	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання практичних завдань, наведених в інструктивно-методичних матеріалах, проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	6
Тема 7. Екологічна, економічна та соціальна ефективність природокористування	2/4	Економічні оцінки шкоди від антропогенної дії на природне середовище. Економічна шкода від забруднення та виснаження природного середовища, методика її визначення. Соціальна та сукупна економічна шкода від забруднення довкілля. Ефективність природоохоронної діяльності. Ефект і ефективність	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань для самостійної роботи згідно з методичними рекомендаціями. Проходження тестування в системі електронного	6

		<p>природокористування. Еколого-економічне обґрунтування заходів з охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів. Природоохоронні витрати, їх аналіз та економічне обґрунтування. Економічна ефективність природоохоронних витрат, її сутність та показники. Методика визначення економічної ефективності природоохоронних витрат та її особливості.</p> <p>Економічне стимулювання раціонального природокористування. Економічний механізм природокористування як сукупність форм і методів економічного стимулювання раціонального природокористування. Система платного природокористування та її ефективність.</p>	забезпечення навчання в Moodle	
Тема 8. Економіко-екологічне регулювання економічних систем	2/4	<p>Макроекономічне регулювання природних факторів. Екологічні ресурси як інноваційні джерела зростання. Інвестиційний клімат України та його залежність від екологічного регулювання. Присвоєння природних ресурсів та форми власності на природні ресурси. Механізми природоохоронної та природоресурсної діяльності країни. Екологічні механізми відтворення природних ресурсів в Україні. Вітчизняні промислові біотехнології відновлення природно-відтворених ресурсів.</p> <p>Основи екологічного нормування. Критерії оцінки якості природного середовища. Стандарти якості довкілля. Екологічний аудит, його задачі, процедура, дієвість. Екологічна експертиза та контроль якості оточуючого середовища. Сучасні екологічні вимоги до діяльності людини.</p> <p>Контроль якості природного середовища. Критерії оцінки стану екосистем та можливих змін в них з точки зору економіки. Аналіз екологічних витрат у промисловості.</p> <p>Фінансові важелі та стимули природоохоронної діяльності. Адміністративні та економічні методи управління природокористуванням. Матеріальне стимулювання як заохочувальний захід.</p>	Опрацювання лекційного матеріалу. Виконання завдань для самостійної роботи згідно з методичними рекомендаціями. Проходження тестування в системі електронного забезпечення навчання в Moodle	6
Модульний контроль				6
Проблемно-аналітичне есе				10
Всього за семестр	16/28			70
Екзамен				30
Всього за курс				100

*залучений стейкхолдер для спільного проведення аудиторного заняття

*лекційне та семінарське заняття проводяться на англійській мові

**Розподіл балів, присвоюваних студентам при вивченні дисципліни
«Екологічна економіка»**

Кількість балів за модуль	Поточний (модульний) контроль									Проблемно-аналітичне есе	Підсумковий контроль	Сума		
	Змістовий модуль 1 24 бали				Змістовий модуль 2 36 балів									
Теми	T 1	T 2	T 3	Модульний контроль (6 балів)	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8	Модульний контроль (6 балів)	10	30	100	
Кількість балів за змістові модулі та модульний контроль	18				30									
Кількість балів за видами робіт:	6	6	6		6	6	6	6	6					6
активність на практичних заняттях	4	4	4		4	4	4	4	4					4
Виконання самостійної роботи	2	2	2		2	2	2	2	2					2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання

ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика оцінювання	В основу рейтингового оцінювання знань закладена 100-бальна шкала оцінювання (максимально можлива сума балів, яку може набрати здобувач за всіма видами контролю знань з дисципліни з урахуванням поточної успішності, самостійної роботи, науково-дослідної роботи, модульного контролю, підсумкового контролю тощо). Встановлюється, що при вивченні дисципліни до моменту підсумкового контролю (іспиту) здобувач може набрати максимально 70 балів. На підсумковому контролі (іспит) здобувач може набрати максимально 30 балів, що в сумі і дає 100 балів.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час підготовки письмових робіт, проведення контрольних заходів здобувачі повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, які визначено Кодексом доброчесності Уманського НУС (https://www.udau.edu.ua/assets/files/legislation/polozhennya/2019/kodeks-akademichnoi-dobrochesnosti-unus-2019-1.pdf). Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (за погодженням із деканом факультету)